

Ulkoasiainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinenergiain lain sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ydinenergiain lain sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta (HE 72/2026 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- pääministeri Petteri Orpo, valtioneuvoston kanslia
- ulkoministeri Elina Valtonen, ulkoministeriö
- puolustusministeri Antti Häkkänen, puolustusministeriö
- Puolustusvoimain komentaja, kenraali Janne Jaakkola, Puolustusvoimat
- EU-asioiden erityisavustaja Elisa Tarkiainen, valtioneuvoston kanslia
- EU-asioiden valtiosihteeri Minna Kivimäki, valtioneuvoston kanslia
- diplomaattivastustaja Marja Koskela, valtioneuvoston kanslia
- kansliapäällikkö Janne Kuusela, puolustusministeriö
- yksikön johtaja, puolustusasiainneuvos Karoliina Honkanen, puolustusministeriö
- lainsäädäntöjohtaja Hanna Nyholm, puolustusministeriö
- erityisavustaja Dani Niskanen, puolustusministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Anna Korhola, puolustusministeriö
- hallitussihteeri Joonas Lapinlampi, puolustusministeriö
- neuvotteleva virkamies Tiina Raijas, puolustusministeriö
- erityisavustaja Matilda af Hällström, ulkoministeriö
- alivaltiosihteeri Outi Holopainen, ulkoministeriö
- oikeuspäällikkö Kaija Suvanto, ulkoministeriö
- osastopäällikkö Petri Hakkarainen, ulkoministeriö
- suurlähettiläs Piritta Asunmaa, ulkoministeriö
- vastuuvirkamies Hanne Ristevirta, ulkoministeriö
- tutkijatohtori Iro Särkkä, Ulkopoliittinen instituutti
- vanhempi tutkija Matti Pesu, Ulkopoliittinen instituutti
- tutkija Jyri Lavikainen, Ulkopoliittinen instituutti

Valiokunnan lausunto UaVL 4/2026 vp

- professori Martin Scheinin
- apulaisprofessori Ukri Soirila
- tutkijatohtori Mika Kerttunen
- vanhempi yliopistonlehtori Juha Vuori
- valtiotieteen tohtori, poliittisen historian dosentti Erkki Tuomioja, Ydinaseiden seurantaryhmä
- koordinaattori Julia Jernvall, ICAN Finland
- vanhempi tutkija Tytti Erästö, Stockholm International Peace Research Institute
- oikeudellinen neuvonantaja Jani Leino, Suomen Punainen Risti

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Greenpeace Suomi
- Suomen Sadankomitea ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksen tausta sekä keskeinen sisältö

(1) Esityksen tarkoituksena on poistaa lainsäädännölliset esteet, jotka voivat rajoittaa Suomen sotilaallista puolustamista sekä Naton pelotteen ja puolustuksen täysimääräistä hyödyntämistä.

(2) Voimassa olevassa Suomen kansallisessa lainsäädännössä ydinräjähteiden kieltä perustuu ydinenergialain (990/1987) 4 §:ään sekä rikoslain (39/1889) 34 luvun 6 §:ään. Nykyisen sääntelyn mukaan ydinräjähteiden maahantuonti, valmistaminen, hallussapito ja räjäyttäminen on Suomessa kielletty.

(3) Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että ydinenergialain ehdoton kieltä kumotaan ja sääntely siirretään rikoslakiin. Rikoslain ydinräjähdeterikosta koskevaa pykälää muutetaan siten, että pykälässä säädetään tarkkarajaisista poikkeusperusteista, jotka oikeuttavat ydinräjähteen tuomisen Suomeen taikka sen kuljettamisen, toimittamisen tai hallussapidon Suomessa. Toiminnan pitää perustua Suomen puolustamiseen osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä taikka Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen tai puolustusyhteistyöhön, ja että kunkin kohdan toiminta tapahtuu sitä koskevan päätöksenteko- tai sopimusjärjestelyn mukaisesti. Muutoin ydinräjähteisiin liittyvä toiminta säilyisi kriminalisoituna.

(4) Suomen Naton liittymisprosessin aikana (HE 315/2022 vp) arvioitiin, ettei Pohjois-Atlantin sopimukseen liittyminen sellaisenaan edellyttänyt ydinenergialain muutosta. Samalla kuitenkin todettiin, että Nato-jäsenyyteen liittyvät mahdolliset tarpeelliset lainsäädäntötoimet voidaan toteuttaa erillisillä säädöksillä ja vaiheittain. Suomi liittyi Natoon ilman rajoitteita.

(5) Voimassa oleva ydinenergialain 4§ säädettiin 1980-luvun lopulla puolueettomassa Suomessa hyvin erilaisessa turvallisuuspoliittisessa ympäristössä, jossa sen keskeinen uhkakuva oli Neuvostoliiton pyrkimys tiivistää maiden puolustussuhdetta YYA-sopimuksen konsultaatiovelvoitteisiin. Vuonna 2026 Suomi on Naton jäsen ja osa sen kollektiivista, osin ydinaseisiin perustuvaa pelotetta, jota on Suomen Natoon liittymisen jälkeen päätetty vahvistaa.

Valiokunnan lausunto UaVL 4/2026 vp

Suomi on Naton jäsenenä osallistunut täysimääräisesti liittokunnan ydinsuunnitteluryhmän (NPG) toimintaan. Kuultujen arvioiden mukaan tähän työhön osallistumisen myötä on ilmennyt perusteita, joiden vuoksi Suomen ydinräjähteitä koskevaa lakitasoista kieltoa on syytä tarkastella uudelleen.

(6) Valiokunta painottaa, ettei ehdotettu sääntely merkitse muutosta Suomen kansainvälisistä velvoitteista johtuviin Suomea sitoviin ydinräjähteitä koskeviin kieltoihin ja rajoitteisiin eikä muuta Suomen pitkää linjaa aktiivisena asevalvontaa ja -riisuntaa edistävänä maana.

(7) Ehdotettujen lakien on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian.

Esityksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen viitekehys

(8) Euroopan turvallisuusympäristö on heikentynyt perustavanlaatuisesti Venäjän hyökättyä Ukrainaun vuonna 2022. Hyökkäys oli jatkumoa Venäjän aggressiivisille toimille Krimillä ja Itä-Ukrainassa vuonna 2014. Samalla Venäjä on korostanut ydinaseiden merkitystä strategisessa pelotteessaan. Tämä kehitys on muuttanut olennaisesti myös Suomen turvallisuusympäristöä.

(9) Suomen Nato-jäsenyys on muuttanut perustavanlaatuisesti Suomen asemaa euroatlanttisessa turvallisuusjärjestelmässä. Suomi ei ole enää sotilaallisesti liittoutumaton valtio, vaan osa kollektiivista puolustusliittoa, jonka pelote rakentuu tavanomaisten joukkojen, ohjuspuolustuksen ja ydinaseiden muodostamalle kokonaisuudelle.

(10) Valiokunta korostaa, että Suomen turvallisuuden kannalta keskeistä on Naton pelotteen uskottavuus, sisältäen kaikki sen osa-alueet. Jokaisen Nato-maan on osallistuttava aktiivisesti toimiin, joilla Naton yhteistä pelotetta kehitetään ja vahvistetaan. Valiokunta toteaa, että kansallisen lainsäädännön tulee olla johdonmukainen suhteessa Suomen turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin.

Naton ydinpelote ja Suomi

(11) Naton vuoden 2022 strategisen konseptin mukaisesti ydinpelotteen ensisijaisena tarkoituksena on rauhan säilyttäminen, painostuksen estäminen sekä aggression ennaltaehkäisy. Niin kauan kuin ydinaseita on olemassa, Nato säilyy ydinasealiittona.

(12) Asiantuntijakuulemisissa nousi myös keskeisesti esille Naton ydinpelotteen merkityksen muutos viime vuosina, missä Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainaun ja siihen liittyvä ydinaseuhkailu ovat keskeisiä tekijöitä. Nato on vuodesta 2022 lähtien vahvistanut ydinpelotettaan. Naton huippukokouksessa vuonna 2024 päätettiin, että Nato vahvistaa ydinaseisiin liittyvää suunnittelukykyään osana pelotteen vahvistamista. Myös harjoitustoimintaa on viime vuosien aikana päätetty vahvistaa.

(13) Naton ydinasepelote perustuu Naton ydinasevaltioiden ydinaseisiin. Samalla se on kollektiivinen järjestely, jonka toimivuus ja kehittäminen on liittokunnan jäsenten yhteinen tehtävä. Kuultujen tutkija-arvioiden mukaan pelotteen uskottavuus perustuu paitsi todellisiin

Valiokunnan lausunto UaVL 4/2026 vp

suorituskykyihin myös siihen, ettei mahdolliselle vastustajalle synny käsitystä liittokunnan oikeudellisista, poliittisista tai operatiivisista heikkouksista.

(14) Naton kokonaispelotteen uskottavuus perustuu myös strategiseen epämääräisyyteen. Kansalliset, etukäteen lainsäädännössä asetetut rajoitteet, jotka yksiselitteisesti sulkevat pois tiettyjä liittokunnan toimintavaihtoehtoja, voivat heikentää tätä uskottavuutta.

(15) Ydinpelotteen käytännön toteutusta ohjaa ja kontrolloi Naton ydinasepolitiikan suunnitteluryhmä (NPG), jonka työhön Suomi on jäsenyyden alusta saakka täysimääräisesti osallistunut. Jäsenyys on tarjonnut Suomelle olennaista tietoa liittokunnan pelotteen toiminnasta, ylläpidosta ja kehittämisestä, jota ei liittymisprosessin aikana vielä ollut käytettävissä. Ennen Nato-jäsenyyttä Suomella ei siten käytännössä ollut mahdollisuutta arvioida täysimääräisesti, missä määrin voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö voisi rajoittaa liittokunnan yhteiseen puolustukseen liittyviä järjestelyjä tai suunnittelua.

(16) Suomen maantieteellinen asema Naton pohjoisella sivustalla sekä pitkä maaraja Venäjän kanssa korostavat Suomen merkitystä liittokunnan yhteisessä puolustuksessa. Saadun selvityksen mukaan Suomen lainsäädännöllä on näin tavanomaista suurempi strateginen merkitys.

Arvio nykyisen lainsäädännön ja Nato-jäsenyyden suhteesta

(17) Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen voimassa oleva lainsäädäntö muodostaa oikeudellisen rajoitteen Naton ydinpelotteeseen liittyen.

(18) Pelotteen uskottavuus rakentuu ennen kaikkea rauhan aikana laadittaville suunnitelmille ja ennakoiville järjestelyille. Valiokunta arvioi olevan epärealistista lähteä siitä, että tarvittavat lainsäädäntömuutokset voitaisiin toteuttaa vasta kriisin tai konfliktin aikana.

(19) Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että säädösmuutos tehdään tavalla, jossa otetaan huomioon Suomen valmius tarkastella Nato-jäsenyyden rinnalla uusia puolustusyhteistyön muotoja. Saadun selvityksen mukaan säädösmuutos mahdollistaisi esimerkiksi Suomen osallistumisen haluamallaan tavalla myös Ranskan vielä sisällöltään yleisluontoisen eteentyönnetyn pelotteen aloitteeseen ja jättää tarpeellisella tavalla avoimeksi muun Suomen puolustuksen kannalta tarkoituksenmukaisen yhteistyön. Saadun selvityksen mukaan Ranskan aloite täydentää, ei korvaa Naton ydinasepelotetta.

Suomen ja Yhdysvaltojen puolustusyhteistyösopimus

(20) Kaikkea Suomen ja Yhdysvaltojen välistä puolustusyhteistyötä Suomen alueella sääntelee puolustusyhteistyösopimus (Defence Cooperation Agreement, DCA).

(21) DCA-sopimusta koskevassa hallituksen esityksessä todetaan, että lainsäädännön kunnioittamisen kannalta merkitystä on muun muassa ydinenergialain 4 §:n mukaisella ydinräjähteiden maahantuonnin, valmistamisen, hallussapidon ja räjäyttämisen kiellolla. Sopimus ei kuitenkaan suoraan kiellä ydinräjähteiden tuomista Suomen alueelle tai sijoittamista Suomeen. Yhdysvaltojen ydinaseiden sijoittaminen Eurooppaan perustuu erillisiin

Valiokunnan lausunto UaVL 4/2026 vp

valtiosopimukseen, eikä Yhdysvalloilla ole suunnitelmaa, aikomusta tai syytä sijoittaa ydinaseita uusiin maihin (HE 58/2024 vp).

(22) Sopimus sisältää määräyksiä muun muassa Yhdysvaltojen joukkojen pääsystä Suomen alueelle, sovittujen tilojen ja alueiden käytöstä, puolustusmateriaalin ennakkosijoittamisesta ja varastoimisesta sekä ajoneuvojen liikkumisesta. Sopimuksen 1 artiklaan on kirjattu velvoite siitä, että kaikessa sopimuksen mukaisessa toiminnassa kunnioitetaan Suomen suvereniteettia, lainsäädäntöä ja kansainvälisoikeudellisia velvoitteita.

(23) Keskeinen osa DCA-sopimusta on osapuolten välinen konsultaatiovelvoite, jonka tarkoituksena on varmistaa Suomelle tilannetietoisuus sopimuksen mukaisesta toiminnasta sekä mahdollisuus huomioida kansalliset turvallisuus- ja ulkopoliittiset näkökohdat ja tarvittaessa kansallinen päätöksenteko. Suomi voi ilmoittaa, ettei jokin toiminta ole Suomen lainsäädännön, politiikan tai kansainvälisten velvoitteiden mukaista, ja Yhdysvaltojen tulee toimia Suomen kannan mukaisesti.

(24) Ulkoasiainvaliokunta huomauttaa, että Yhdysvalloilla on DCA-sopimukset myös keskeisten Suomen liittolaisten kanssa. Saadun selvityksen mukaan myös näissä sopimuksissa konsultaatiomenettelyn on arvioitu turvaavan kunkin maan täysivaltaisuuden. Saatujen asiantuntija-arvioiden mukaan konsultaatio turvaisi ydinenergialain 4 §:n kumoamisesta huolimatta riittävällä tavalla Suomen suvereniteetin eikä vaikuttaisi Suomen täysivaltaisuuteen. Valiokunnalla ei ole huomauttamista näihin arvioihin. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että DCA-sopimuksen mukaisessa konsultaatiossa eduskunnan asema turvataan perustuslain 47 § tai 97 § mukaisesti tai kytkemällä eduskunta päätöksentekoon kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta annetun lain (418/2017) 3 § mukaisesti.

Pohjoismainen viitekehys

(25) Valiokunta pitää merkityksellisenä sitä, että Suomen sääntelyratkaisut ovat johdonmukaisia suhteessa keskeisiin liittolaisiin ja erityisesti Pohjoismaihin. Tästä syystä valiokunta tarkasteli muiden Pohjoismaiden ydinräjähteisiin liittyvää sääntelyä.

(26) Saadun selvityksen mukaan valiokunta toteaa, ettei Ruotsin, Norjan ja Tanskan lainsäädännössä ole Suomen ydinenergialain kaltaista ehdotonta ydinräjähteitä koskevaa kieltoa. Niiden lähestymistapa perustuu poliittisiin linjauksiin ja kansainvälisiin sitoumuksiin.

(27) Viime aikoina pohjoismainen koordinaatio on myös vahvistunut Naton ydinasepolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä. Valiokunta pitää tätä kehitystä myönteisenä ja pitää tärkeänä sitä, että säännönmukainen vuoropuhelu pelote- ja puolustusyhteistyössä jatkuu. Valiokunta pitää tärkeänä näkökulmaa siitä, että nyt käsiteltävä oleva sääntelyn muutos toisi Suomen linjaan muiden Pohjoismaiden kanssa.

Valiokunnan lausunto UaVL 4/2026 vp

Suomen rooli kansainvälisessä asevalvonnassa ja -riisunnassa

(28) Valiokunta pitää tärkeänä sitä, ettei nyt käsillä oleva sääntelymuutos muuttaisi Suomen pitkäaikaista linjaa ja aktiivista politiikkaa asevalvonnan ja -riisunnan edistämiseksi ja kansainvälisen turvallisuuden vahvistamiseksi. Hallituksen esitys ei merkitsisi muutosta Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Suomi painottaa jatkossakin asevalvontasopimusten noudattamista ja luottamusta lisääviä toimia. Saadun selvityksen pohjalta valiokunta toteaa kansainvälisen asevalvonnan toimintaympäristön, asevalvontasopimusten toimeenpanon ja asevalvonnan edistämisen edellytysten heikentyneen. Valiokunta pitää arvioita huolestuttavia ja korostaa, että Suomen tulee jatkaa aktiivista vaikuttamista ja asevalvonnan merkityksen korostamista kansainväliselle vakaudelle ja turvallisuudelle. Asevalvonnalla tuetaan myös humanitaarisen oikeuden toimeenpanoa.

(29) Valiokunta korostaa, ettei ehdotettu lainsäädäntömuutos merkitse muutosta Suomen sitoutumisessa ydinsulkusopimukseen (NPT), ydinaseiden leviämisen estämiseen, kansainväliseen asevalvontaan tai ydinaseriisunnan edistämiseen.

(30) Valiokunta kuuli myös asiantuntija-arvioita, jonka mukaan nyt tekeillä oleva säännösmuutos antaisi ydinsulkuregiimiä heikentävän viestin ulkomaailmalle. Valiokunta pitää näiden arvioiden valossa tärkeänä sitä, että Suomi viestii ulkomaailmalle, mistä tässä säädösmuutoksessa on kyse. Suomi jatkaa pitkää linjaansa asevalvonnan ja -riisunnan edistämiseksi. Samanaikaisesti Suomi on liittoutunut maa, joka huolehtii osaltaan täysimääräisesti liittokunnan turvallisuudesta. Nämä eivät ole toisiaan poissulkevia asioita.

Kansallisesta päätöksenteosta

(31) Perustuslain 93 §:n 1 momentin mukaan Suomen ulkopoliittikkaa johtaa tasavallan presidentti yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Keskeiset Natoa koskevat asiat sekä ulko- ja turvallisuuspoliittiset asiat linjataan TP-UTVA:ssa tasavallan presidentin johdolla yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Suomen kannat Naton ydinasepolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon linjataan TP-UTVA:ssa (HE, s. 50). Ulkoasiainvaliokunta käsittelee valmistelevasti tärkeät ulko- ja turvallisuuspoliittikkaa ja muita Suomen suhteita ulkovaltoihin koskevat asiat.

(32) Valtioneuvostolle kuuluvat asiat ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa tai asianomaisessa ministeriössä. Valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistaan perustuslain 67 §:n mukaisesti laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat sekä ne muut asiat, joiden merkitys sitä vaatii.

(33) Hallituksen esityksen perustelujen mukaan tilanteissa, joissa kyse ei ole erikseen säädetyistä päätöksentekomenettelyistä, joihin eduskunta osallistuu, eduskunnalle annetaan tietoa Naton yhteisestä puolustuksesta ja puolustusyhteistyöstä sekä niihin mahdollisesti liittyvistä ydinräjähteitä koskevista asioista perustuslain 47 ja 97 §:n perusteella. Esimerkiksi TP-UTVA:ssa linjatuista Suomen kannoista Naton ydinasepolitiikasta annetaan tietoa eduskunnalle perustuslain 47 ja 97 §:n mukaisesti (HE, s. 52).

Valiokunnan lausunto UaVL 4/2026 vp

(34) Naton toimintaan ja puolustusyhteistyöhön osallistumista koskevaan päätöksentekoon sovellettaisiin tapauskohtaisesti erityisesti lakia kansainvälistä apua, yhteistoimintaa tai muuta kansainvälistä toimintaa koskevasta päätöksenteosta . Suomen alueelle tuloa ja maassaoloa koskevasta lupamenettelystä säädetään aluevalvontalaissa (755/2000) (ks. HE, s. 50).

(35) Natossa tehtäviin ydinpelotetta koskeviin päätöksiin tehdään aina kansallinen kannanmuodostus. Natossa tapahtuvaa ydinpelotteen käytännön toteutusta ohjaa ja kontrolloi Naton ydinasepolitiikan suunnitteluryhmä (NPG), jossa jäsenvaltioita edustavat puolustusministerit. Päätöksenteko perustuu Natossa jäsenvaltioiden konsensukseen.

Valiokunnan johtopäätökset

(36) Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että hallituksen esitystä on arvioitava ensisijaisesti Naton pelotteen vahvistamisen, Suomen puolustamisen, puolustusyhteistyön vahvistamisen ja heikentyneen euroatlanttisen turvallisuusympäristön näkökulmasta.

(37) Valiokunnan näkemyksen mukaan kansallisen sääntelyn ei tule muodostaa oikeudellista epäselvyyttä tai tarpeettomia rajoitteita Suomen täysimääräiselle osallistumiselle liittokunnan yhteiseen puolustukseen tai muuhun Suomen turvallisuuden kannalta merkittävään puolustusyhteistyöhön.

(38) Valiokunta korostaa, että Naton pelotteen uskottavuus perustuu liittokunnan yhtenäisyyteen, ennakoitavuuteen ja kollektiiviseen sitoutumiseen. Pelotteen uskottavuutta heikentäisi tilanne, jossa mahdolliselle vastustajalle syntyisi käsitys yksittäisten liittolaisten oikeudellisista tai poliittisista rajoitteista, joita voitaisiin hyödyntää kriisitilanteessa. Tästä näkökulmasta on tärkeää, että Suomen lainsäädäntö on johdonmukainen suhteessa liittokunnan yhteisen puolustuksen velvoitteisiin ja toimintalogiikkaan.

(39) Käydessään läpi hallituksen esitystä valiokunta käsitteli keskeisesti kysymystä pohjoismaisesta koherenssista ydinasekysymyksissä. Valiokunta pitää pohjoismaisuuteen liittyvää näkökulmaa Suomen ydinasepolitiikan kannalta merkittävänä ja pitää tärkeänä sitä, että Pohjoismaiden tavoitteet ja käytännöt olisivat alueen puolustuksessa mahdollisimman yhtenäiset. Valiokunta huomauttaa, että poistamalla lainsäädännölliset rajoitteensa asettuu Suomi pohjoismaiselle linjalle sääntelyn suhteen.

(40) Ennen Nato-jäsenyyttä Suomella ei ollut käytännössä mahdollisuutta arvioida täysimääräisesti, missä määrin voimassa oleva kansallinen lainsäädäntö voisi rajoittaa liittokunnan yhteiseen puolustukseen liittyviä järjestelyjä tai suunnittelua. Nyt saadun kokemuksen perusteella on perusteltua varmistaa, ettei Suomen kansallinen lainsäädäntö muodosta oikeudellista estettä Suomen täysimääräiselle osallistumiselle liittokunnan yhteiseen puolustukseen.

(41) Valiokunta toteaa, ettei ehdotettu sääntelymuutos merkitse muutosta Suomen kansainvälisiin asevalvonta- ja ydinsulkusopimusvelvoitteisiin.

Valiokunnan lausunto UaVL 4/2026 vp

(42) Lainsäädäntömuutos ei muuta Suomen asemaa ydinsulkusopimuksen mukaisena ydinaseettomana valtiona. Kuten valtioneuvoston ajankohtaisselontekoon on kirjattu (VNS 2/2026 vp), ei Suomi aio sijoittaa alueelleen ydinaseita rauhan aikana.

(43) Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi jatkaa pitkäaikaista ja aktiivista toimintaansa ydinaseriisuntaa ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä koskevien kansainvälisten prosessien edistämiseksi ja niiden toimeenpanon tukemiseksi, Naton ydinasepelotetta kyseenalaistamatta.

(44) Edellä esitetyin perustein ulkoasiainvaliokunta pitää hallituksen esitystä ulko- ja turvallisuuspoliittisesti perusteltuna ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Ulkoasiainvaliokunta esittää,

että puolustusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 2.6.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Sofia Vikman kok
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Antti Kaikkonen kesk
jäsen Atte Kaleva kok
jäsen Anne Kalmari kesk
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Antti Lindtman sd (osittain)
jäsen Veijo Niemi ps
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Tytti Tuppurainen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Ville Kaunisto kok
varajäsen Jukka Kopra kok
varajäsen Sari Sarkomaa kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Savola

Valiokunnan lausunto UaVL 4/2026 vp
Eriävä mielipide 1

Eriävä mielipide

Perustelut

Hallituksen esityksessä (HE 72/2026) ehdotetaan muutettavaksi voimassa olevaa ydinenergialakia ja rikoslakia niin, että jatkossa ydinräjähteiden maahantuonti, valmistaminen, hallussapito ja räjäyttäminen olisi mahdollista Suomen sotilaallisen puolustamisen, jota toteutetaan osana Naton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä, Naton yhteisen puolustuksen tai puolustusyhteistyön nojalla.

Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan ole arvioitu lainsäädäntöön tehtävien muutosten tuomia riskejä tai mahdollisia heikennyksiä Suomen turvallisuuspoliittiseen asemaan kuten esimerkiksi sitä, että Suomi saatettaisiin asettaa alttiimmaksi erilaisille turvallisuusuhkille tai vastapuolen iskusuunnitelmia saatettaisiin kohdentaa suomalaisiin sotilaskohteisiin. Asiantuntijalausunnoista käy ilmi, että ydinaseiden tuomisen salliminen tarkoittaisi Suomen kohteiden päätymistä Venäjän puolelta iskettävien kohteiden joukkoon. Ydinaseiden salliminen Suomen alueelle tarkoittaisi myös väärintulkintojen ja siten vahingossa alkavan ydinsodan todennäköisyyden riskin kasvamista, riippumatta siitä onko ydinaseita Suomen alueella vai ei. Lisäksi vaikutusten arvioinnista puuttuu täysin varsinaisen ydinräjähdysten aiheuttamien tuhojen ja vaikutusten arviointi.

Suomen ydinaselainsäädännön löyhentäminen ja ydinaseiden salliminen Suomen alueella toimisi myös Suomen pitkäaikaisen ydinaserajoituksia ja ydinaseriisuntaa edistävän linjan vastaisesti. Suomen Punainen Risti toteaa myös lausunnossaan, että ydinaseiden laaja-alaiset, pitkäkestoiset ja hallitsemattomat vaikutukset huomioon ottaen on erittäin epätodennäköistä, että niitä voitaisiin koskaan käyttää kansainvälisen humanitaarisen oikeuden periaatteiden ja sääntöjen mukaisesti. Lainmuutos olisi lisä-signaali muille ydinaseettomille maille heikentää omia rajoituksiaan ja jopa harkita ydinaseiden tavoittelemista. Suomen oman ydinaseriippuvuuden lisääminen horjuttaa sääntöpohjaista maailmanjärjestystä, riitojen rauhanomaista ratkaisua ja diplomatian ensisijaisuutta painottanutta ulko- ja turvallisuuspolitiikkaamme. Hallituksen esitys ei arvioi näitä tekijöitä.

Suomi kuuluu jo tällä hetkellä Naton ydinpelotteen suojaan ja Suomen nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa Suomelle täysimääräisen mukanaolon Naton ydinpelotteessa ja ydinasesuunnittelussa. Yhdysvaltojen ydinaseita on sijoitettu Eurooppaan osana Naton ydinpelotetta. Myös Naton jäsenmaat, joiden alueelle ei ole sijoitettu ydinaseita, kuuluvat niin kutsutun ydinsateenvarjon piiriin. Ydinaseet suojaavat tarvittaessa Suomea riippumatta näiden sijainnista.

Suomi liittyi Natoon seurauksena Venäjän helmikuussa 2022 aloittamasta hyökkäyssodasta Ukrainaa vastaan. Suomen liittyessä Natoon ei silloin tullut esille, että Suomen ydinenergialaki olisi ollut este Suomen kuulumiselle ydinpelotteen suojaan taikka Suomen osallistumiselle ydinasepelotteen suunnitteluun.

Valiokunnan lausunto UaVL 4/2026 vp
Eriävä mielipide 1

Myöskään ei ole tiedossa, että Natoon liittymisen jälkeen turvallisuusympäristössä olisi tapahtunut muutoksia, jotka vaatisivat arvioimaan uudelleen voimassa olevaa lainsäädäntöä ydinaseisiin liittyen. Ydinaseiden ihmiskunnalle aiheuttamaa riskiä tulee kaikin keinoin heikentää. Riippuvuutta ydinaseista tulee vähentää, ei lisätä. Siten emme kannata ydinenergialain ja rikoslain muuttamista hallituksen esittämällä tavalla.

Lainsäädännön muuttaminen hallituksen esittämällä tavalla nostaisi lisäksi useita avoimia kysymyksiä ydinaseiden Suomen alueelle tuomisen päättämisestä. Asiantuntijalausuntojen mukaan Yhdysvaltojen kanssa tehtävän puolustusyhteistyön puitteissa voitaisiin tuoda ydinaseita DCA-sopimuksen konsul-taatiopykälän perusteella. Ydinräjähteen tuominen Suomen alueelle, kuljettaminen Suomessa, toimittaminen Suomeen tai hallussapito Suomessa on valtiosääntöisesti ja kansainvälisoikeudellisesti niin merkittävä kysymys, ettei sitä tulisi voida pitää sallittuna pelkän DCA-sopimuksen mukaisen konsultaation, koordinaation tai ennakoilmoituksen perusteella.

DCA-sopimus neuvoteltiin tilanteessa, jossa Yhdysvaltojen ydinaseiden tuominen Suomeen ei ollut laillisesti mahdollista. Mikäli kielto nyt poistetaan, Suomen strateginen asema muuttuu tavalla, joka edellyttäisi ydinasekirjausten lisäämistä DCA-sopimukseen.

Hallituksen esityksessä rikoslain ydinräjähdერიkosta koskevaa pykälää muutettaisiin siten, että pykälässä säädettäisiin niistä poikkeusperusteista, jotka oikeuttaisivat ydinräjähteen tuomisen Suomeen taikka sen kuljettamisen, toimittamisen tai hallussapidon Suomessa. Teon tulisi tällöin perustua joko Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä, Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen taikka puolustusyhteistyöhön.

Se, että puolustusyhteistyö ilman tarkempaa määrittelyä ja sitomista esimerkiksi Suomen puolustamiseen on sisällytetty osaksi lakiesitystä tarkoittaa käytännössä, että lakiesityksellä halutaan mahdollistaa ydinaseiden kuljettaminen Suomen alueella ja maaperällä myös rauhan aikana, jos se liittyy puolustusyhteistyöhön, esimerkiksi sotilaalliseen suunnitteluun, harjoitteluun, suorituskyvyn kehittämiseen. Lakiesityksessä on myös tarkoituksella jätetty spesifioimatta rauhan ajan määrittely. Käytännössä laki-esitys menee siten ydinaseiden sallimisen suhteen pidemmälle kuin on annettu ymmärtää lain tarpeellisuutta perusteltaessa.

Voimassa olevan lainsäädännön muuttamisessa on kyse merkittävästä asiasta Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja sen vuoksi olisi ollut perusteltua keskustella asiasta kaikkien eduskuntapuolueiden kanssa yhteisesti ennen kuin lainsäädännön muuttamiseen liittyvä valmistelutyö käynnistettiin ja arvioida parlamentaarisesti, onko syytä muuttaa voimassa olevaa lainsäädäntöä. Suomessa on perinteisesti vaalittu parlamentaarista konsensusta merkittävässä ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä, joka tässä tapauksessa sivuutettiin täysin.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme

Valiokunnan lausunto UaVL 4/2026 vp
Eriävä mielipide 1

että hallituksen esitystä laeiksi ydinenergiain lain sekä rikoslain 34 luvun 6 §:n muuttamisesta ei hyväksytä ja että puolustusvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 2.6.2026

Johannes Koskinen sd
Ville Skinnari sd
Tytti Tuppurainen sd
Timo Harakka sd
Inka Hopsu vihr
Veronika Honkasalo vas